

Notat om overdragsavtalen av NTE til kommunene

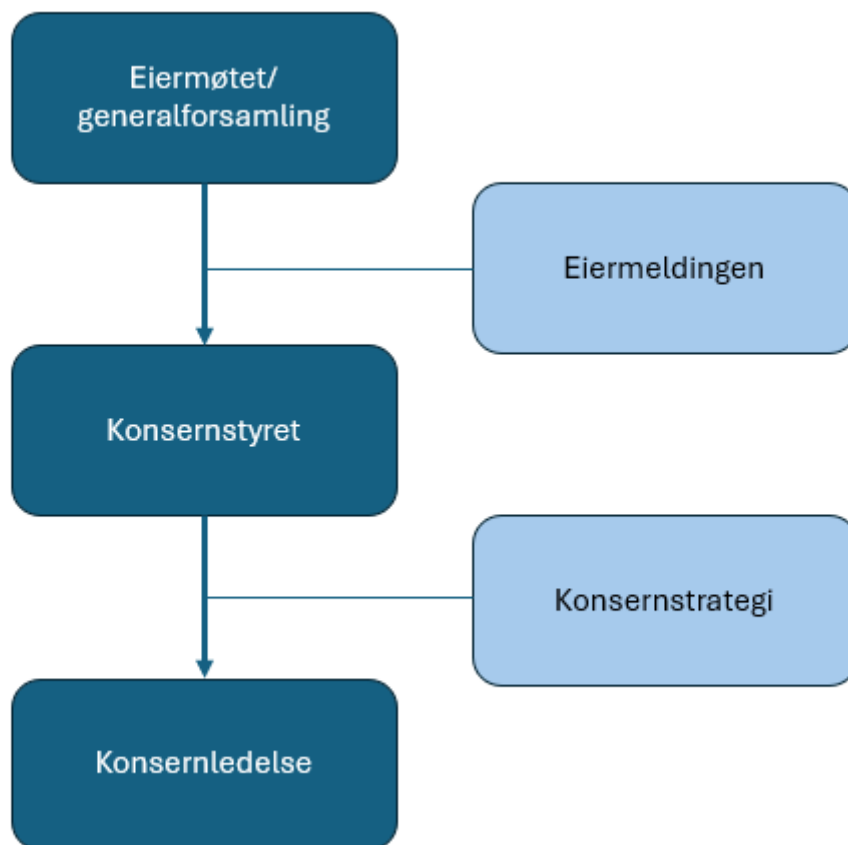
Etter valget i 2015 var det diskusjoner om hvordan kommunene skulle ta over NTE. En av diskusjonene var hvordan aksjene skulle fordeles; var det innbyggertall i hver kommune som skulle vektes tungt, eller var det å ta hensyn til de kommuner som hadde avstått store naturverdier i form av damanlegg og nye vannveier for å sikre vannkraftproduksjon? Åtte ordførere fra Ap og Sp gikk inn i et utvalg og lagde styringsdokumentene. De kom fra Innherred, Stjørndal, Ytre og Indre Namdal.

Går en enda lenger tilbake i historien ser en at det som skjedde i 2018 var å gi tilbake noe som kommunene hadde eid. NTE består av mange mindre kommunale kraftverk. Den siste storfusjonen skjedde i 1968 da de kommunale kraftverkene i Steinkjer, Stjørndal, Verdal, Levanger og Namsos ble fusjonert inn.

Våren 2016 ble det bestemt at innbyggertall skulle vektes 75 %, naturkapital 15 %, mens de siste 10 prosenten skulle fordeles likt mellom kommunene. Både de store kommunene og de små var passe misfornøyde med avtalen. Steinkjer argumenterte med at de bare fikk tre ganger så mange aksjer som Namsskogan, selv om de hadde 20 ganger innbyggertallet, mens utkantkommunene mente de store inngrepene fra vannkraftutbygginga som de hadde måttet tålt, ikke ble vektet tungt nok.

Selskapet ønsket forutsigbarhet og eiere som samordnet synspunktene sine og talte med en stemme. De ønsket også en armlengdes avstand mellom selskapet og politikken. Det kom etter at den nedsatte ordførergruppen hentet inn kunnskap fra lignende organisasjoner som Agderenergi og Trønderenergi. Begge disse selskapene ga tilbakemelding om at spredt eierskap var vanskelig. I 2001-2002 ble det inngått en avtale mellom 30 lokale kommunale eiere i Agder energi om å selge 45 prosent av aksjene til Statkraft. Prisen var rundt 6 milliarder kroner. Agder energi har seinere gått inn i Å energi. Eierne i Agder energi hadde organisert seg med to eiermøter i året der de samordnet eierstrategien.

Tilbakemeldingen fra eierne i Trønderenergi og Agder energi var at kommunene ikke måtte gjøre seg avhengige av utbytte. De to selskapene hadde ikke tatt denne diskusjonen i forkant. Derfor utviklet det seg en ukultur, sett fra deres ståsted, der kommunedirektøren la inn forventet utbytte i sine driftsbudsjetter. Det ga et utilbørlig trykk på selskapene for å betale ut utbytte i stedet for å bruke pengene til investeringer i kraftnett og økt kapasitet. De ga også tilbakemelding om at alle eierne måtte delta i samme diskusjoner for å unngå A- og B- lag blant eierne.

Figur 1: NTEs konsernorganisering. Eiermøtet/generalforsamlingen vedtar eiermeldingen. Konsernledelsen utarbeider i dialog med styret en konsernstrategi basert på eiermeldingen. Denne effektuerer konsernledelsen.

Om transaksjonsavtalen

Ordførerutvalget kom i 2017 fram til at det var viktig å gi ensartede styringssignaler fra eierne til styret. De konkluderte med at det ville bli håpløst for styret å forholde seg til enkeltpartiens meninger i 19 kommuner rundt omkring i fylket. Derfor ble det laget en eiermelding som skulle gjelde for ti år som skulle gi de samlede styringssignaler fra eierne. NTE-ledelsen var allerede den gang tydelig på at det var begrensede muligheter for å bygge ny kraftproduksjon i Nord-Trøndelag

I avtale om aksjeoverdragelse var det et viktig premiss at selskapet skulle være evigvarende, og at eierskapet måtte forvaltes rett. Man skulle ha «oljefondsperspektivet» der utbytte skulle komme over tid, at selskapet skulle eies lokalt, og at man ikke skulle ha kortsiktig utbytteperspektiv. Man var klar over at kommunene hadde begrenset mulighet til å bidra med kapital hvis det var behov for mer kapital for å vokse. Derfor ble utbyttepolicyen for de ti første årene gjort selskapsvennlig, der selskapets behov skulle prioriteres framfor eiernes behov for utbytte. Utbyttet hadde et gulv på 25 prosent av overskudd etter justering for egenkapital (se punkt 9.2.1 i avtalen). De to siste årene er dette i praksis økt etter signaler fra eierne.

Utbytte i et selskap svinger fra år til år. For NTE sin del avhenger det av faktorer de ikke rår over, som hvor mye det regner og blåser, og hvordan kraftprisen i områdene NO3 og NO4¹ utvikler seg. For å sikre at det ikke ble gitt utbytte i år der det ikke var grunnlag for det, ble det satt som kriterium at pengene ikke skulle gå til drift i kommunene (se punkt 9.2.2.).

I punkt 10 i avtalen ble det lagt grunnlag for at selskapet skal være eid av nordtrønderske kommuner til evig tid. Det kan foregå kjøp og salg mellom kommunene i gamle Nord-Trøndelag (punkt 10.3). Siden kommunene har begrenset kapasitet til å bistå med kapital, er det åpnet for at man kan utstede nye aksjer der andre eiere kan komme inn. I praksis betyr det at kommunenes eierandeler vannes ut. De nye aksjene kan omsettes fritt.

Det er et stort MEN, nemlig at det i praksis er bare offentlige norske eiere som kan eie norsk vannkraft. Dette er regulert i [industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven](#). Det betyr at hvis et privat eller utenlandsk selskap bygger ut vannfall får de bare konsesjon for å eie det i 60 år. Etter det overtar staten eiendomsretten til vannfallene og kraftproduksjonen vederlagsfritt.

I punkt 11 i avtalen er det tatt opp «vesentlig mislighold». Der kan de andre kommunene overta aksjene fra en kommune som har gjort vesentlig mislighold av avtalen, helt gratis.

Slik avtalen fremstår kan utbyttepolitikken endres noe, men evigvarende-perspektivet er skrevet tydelig inn i punktene ni til 11.

Om styret

Styret i NTE består av folk som er hentet fra næringslivet, delvis med betydelig bransjekompetanse. Dette er et bevisst valg for å få en armlengdes avstand til eierne og for å gi selskapet et profesjonelt styre. Eierne skal styre selskapet gjennom eiermeldingen, aksjeoverdragelsesavtalen og vedtektene. Tilbakemeldingen i prosessen fram til overtakelsen var at det ikke var lurt å ha politikere i en aktiv rolle i styret, men at det var viktig å sikre informasjonsflyten mellom styret og eierne. Det gjør man blant annet gjennom eiermøtet. I KS sin eierstrategi anbefaler man ikke at folkevalgte sitter i styret der man selv er eiere.

Det er ordfører, kommunedirektør og en fra mindretallet i hver kommune som sitter i eiermøtet som vedtar eierstrategien, ut fra prosesser i kommunene. Hver kommune har en stemme hvis det kommer til avstemming i eiermøtet.

Videre utvikling

På eiermøtet i desember 2025 ble arbeidsutvalget (AU) utvidet fra tre til seks personer. Det er

Eli Arnstad (Sp, Stjørdal) – Leder

Amund Hellesø (Ap, Nærøysund), Elisabeth Bjørhusdal (H, Namsskogan), Unn-Elisabeth Tronstad Kristiansen (Ap, Inderøy), Knut Snorre Sandnes (H, Verdalen), Gjorran Sandvik (Sp, Meråker)

---

¹ NO3 er prisområdet som går fra Møre til Namdalen. NO4 er prisområdet som går fra Øvre Namdal til Finnmark. Mesteparten av strømproduksjonen til NTE foregår i NO4, som er det området i Norge med lavest kraftpris pr i dag.

AU skal sørge for god forankring i kommunene fram mot vedtak av ny eiermelding i generalforsamlinga våren 2027. 2026 brukes til kunnskapsinnhenting og drøfting med eierkommunene. De skal hente inn ekstern vurdering av hvordan eierskapet har vært både fra eiernes og selskapets side siden overtakelsen.

AU skal ta med i vurderingen hvordan andre offentlige organers prinsipper for eierstyring er, for eksempel statens og KS' Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll.

Første møte i AU er på morgenen torsdag 17. desember. Det vil bli forsøkt å få fram informasjon om hvordan AU har planlagt videre arbeid til kommunestyremøtet senere på dagen.

NTEs styreleder Jon Håvard Solum og NTEs konsernsjef Christian Stav presenterte den nye konsernstrategien for eierne på eiermøtet i Namsos. Stav vil presentere denne i kommunestyret 17. desember. Den bygger på den eksisterende eiermeldingen, og har en varighet på fem år, hvis det ikke skjer store endringer når eiermeldingen nå skal revideres.

Levangers eierskapsmelding

I Levanger kommunes [eierskapsmelding](#), som ble vedtatt 18. desember 2024 står det om NTE (s.28 og 29):

Strategisk vurdering av eierskap:

Da eierskapet ble overført fra fylkeskommunen til kommunene, ble utbyttepolitikken strengt regulert. Kommunene har i etterkant inngått en gjensidig avtale der 80 prosent av utbyttet settes på kraftfond for å kunne gi egenkapital tilbake til selskapet hvis det blir behov for det, samt for å sikre langsiktig avkastning av utbytte. Dette vedtaket gjør det mer sannsynlig at eierne står samlet om framtidige strategier for selskapet. 20 prosent av utbyttet kan brukes til utviklingstiltak i kommunen, men ikke til drift. I 2023 vedtok kommunestyret en 50/50-fordeling, og i september 2024 bestemte kommunestyret at 70 prosent av utbyttet kan brukes til utviklingsrelaterte tiltak og 30 prosent settes av på kraftfond. Flere andre kommuner har også gått bort fra den opprinnelige avtalen. Fram til nå håndteres likevel prinsippet om at midlene fra utviklingsfondet ikke skal brukes til driftsrelaterte tiltak.

Kommunedirektøren mener at eierskapet i NTE er viktig for å sikre langsiktige verdier internt i fylket og for å videreutvikle samfunnskritiske tjenester som NTE leverer. Det er viktig med tett kontakt mellom eierne slik at den felles eierpolicyen vedlikeholdes og utvikles. NTE vil få en meget sentral rolle i den grønne omstillingen av fylket. Selskapet står overfor store investeringer i årene framover, både i ny kraftproduksjon, men også i oppgradering av distribusjonsnettet gjennom Tensio for å klare å levere all kraft som kreves gjennom det grønne skiftet.

I NTEs eiermelding fra 2017 står det på side 13 at NTE må finne andre måter enn kapitaltilførsel fra eierne for å sikre nødvendig kapital til investeringer og utvikling. Derfor er det ikke like stort behov for "beredskapskapital" hos eierne for å skyte inn eventuell ny egenkapital ved større investeringer. Avtalen som regulerer utbytte gjelder for ti år, fram til 2028. NTE eies i dag av 19 kommuner i tidligere Nord-Trøndelag. Å få alle til å være enige om en felles utbyttepolitikk krever grundig forarbeid, kunnskapsinnhenting og bevisstgjøring hos eierne over år. Dette vil si at man allerede nå bør sette i gang forberedelsene, slik at man klarer å forankre arbeidet med en ny utbyttepolitikk hos alle eierkommunene. Som deleier vil Levanger kommune dermed gi signaler til de øvrige eiere om at dette arbeidet bør settes i gang snarest. Den nye utbyttepolitikken må si noe om prinsippene for fastsettelse av utbytte i selskapet, blant annet fordi selskapet har fått en betydelig bedre egenkapital. Utbytteneivået må avspeile hvor ekspansiv selskapets strategi skal være, men også ta hensyn til de betydelige økonomiske utfordringer eierkommunene har. En annen viktig faktor som må beskrives er

hvordan den enkelte eierkommune skal forvalte sitt utbytte. Ved en eventuell endring av utbyttepolitikken til fordel for selskapets eiere, bør det også foretas en risikovurdering av selskapets evne til å kunne opprettholde tilfredsstillende egenkapital. En ny utbyttepolitikk bør være langsiktig fordi selskapets investeringsportefølje har lang horisont.

Levanger kommune vil gi følgende signal til framtidig eierstrategi og utbyttepolitikk:

NTE er en viktig del av det grønne skiftet i det trønderske samfunnet. Vi skal bort fra fossile energikilder og over til fornybare. Den vannkrafta NTE disponerer er viktig for å nå dette målet. Men det er også selskapets kompetanse og erfaring innen utbygging av ny fornybar kraftproduksjon. Norsk vannkraft er beskyttet av hjemfallsretten, det vil si at staten kan ta over rettigheten etter 60 år fra en privat eier. Det er ikke slike begrensninger på vindkraft eller solkraft. Vind- og etter hvert solkraft har blitt en større del av NTEs kraftportefølje. Levanger kommune har ikke noe imot at NTE deltar i slike felles utbyggingsprosjekter med andre som kan gi mer kraftproduksjon til regionen.

Dagens strømmnett er ikke bygget for framtidens belastning og produksjon. Det krever store investeringer for å komme dit. Gjennom sitt 40 prosents eierskap i nettselskapet Tensio må NTE også påvirke økt takt i å forsterke distribusjonsnettene. Det er liten vits i å produsere strøm hvis den ikke kommer fram til brukere som kan bruke den til verdiskaping i regionen. Næringslivet har store forventninger til hvordan NTE kan bidra til framtidig verdiskaping og samfunnsutvikling i nordre del av Trøndelag. Derfor må det komme tydelig fram i eierstrategien. NTE skal ikke bare være en utbyttemaskin for eierne sine.

Den reelle verdien av NTE er vanskelig å beregne. I forbindelse med eiernes arbeid med ny eierskapsmelding og utbyttepolitikk for NTE bør man hente inn ekstern kompetanse for å vurdere dette, og gi råd på hvordan investeringsevne i selskapet skal vurderes opp mot eiernes ønske om utbytte. NTE har ikke gitt tilstrekkelig avkastning på investert kapital de senere årene. Derfor er det en klar forventning hos Levanger kommune at nivået på utbytte økes, samtidig som det ikke er ønskelig at det går ut over selskapets investeringsevne, eller åpner for å hente inn flere eiere.

Kravet i eksisterende avtale om at utbytte ikke skal brukes til driftsoppgaver som binder penger over år, synes å være en fornuftig avveining mellom eiers krav til utbytte og selskapets krav om forutsigbarhet i utbyttepolitikken. Utbytte bør imidlertid kunne brukes som egenkapital i kommunale investeringer, finansielle forpliktelser som kan sies opp på relativt kort sikt, i tillegg til engangstiltak som det finnes mange av i kommunene. Hvordan utbytte kan brukes hos de forskjellige eierne bør beskrives også i ny eieravtale om utbyttepolitikk for å holde eierskapet mest mulig samlet i dette viktige spørsmålet. Hvis eierne setter forskjellige kriterier for hva pengene skal brukes til, kan enigheten mellom de 19 eierne skape langsiktige splittelser i hvordan utbyttegraden skal være, og gjøre at enkelte eiere vil selge seg ut for å ta kortsiktig gevinst.

Hvordan pengene fordeles internt i kommunen er ikke en sak som behandles her. Det kommer kommunedirektøren tilbake til å de årlige budsjetter. Det vises blant annet til kommunestyresak 50/2024 behandlet i kommunestyremøtet 18. september 2024.

For å skaffe oss bedre kompetanse for å eie et kraftselskap, og stå styrket i dialog med staten om omfordeling av skatteinntektene fra kraftmarkedet, vedtok Levanger kommune å bli medlem av Nettverket for kommunale vannkraftiere i 2022.

Kilder:

Samfunnsbyggeren (NTEs historie 1919-2018) (Hilde Gunn Slottemo og Harald Rinde)

Avtale om aksjeoverdragelse

Eiermeldingen

Vedlegg:

Eiermeldingen vedtatt 2018

Avtale om aksjeoverdragelse